BANK GOSPODARSTWA KRAJOWEGO

WARSZAWA

PRZEGLĄD MIESIĘCZNY

Nr. 11 LISTOPAD 1931 ROK VI.

POŁOŻENIE GOSPODARCZE W PAŹDZIERNIKU 1931 R.

OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA

Zwyżka cen na światowych rynkach surowców, a w szczególności znaczna poprawa cen zboża w okresie sprawozdawczym, jest korzystnym objawem w kształtowaniu się obecnego położenia gospodarczego, jakkolwiek trudno dziś jeszcze ustalić, czy zwyżka ta ma charakter trwały czy też przejściowy. Równocześnie jednak występują na terenie międzynarodowym inne zjawiska, które przyczyniają się raczej do pogłębienia istniejących trudności gospodarczych. Wzrastający prohibicjonizm celny, drożyzna kredytu i trudności pieniężno-walutowe w szeregu państw paraliżują w znacznym stopniu dodatnie skutki, jakie mogłaby przynieść zwyżka cen. Wprawdzie w październiku nastąpiło częściowe odprężenie na międzynarodowych rynkach pieniężnych o tyle, że skutki walutowego kryzysu angielskiego zostały zlokalizowane, jednak przejściowe osłabienie kursu dolara Stanów Zjednoczonych wzbudziło nową falę nieufności, sprowadzając w wyniku silną redukcję kredytów i podrożenie pieniądza.

Z tych względów, tkwiących w ogólno-światowem położeniu gospodarczem, zwyżka cen zboża w Polsce przyniosła narazie nieznaczną ulgę rolnictwu, od którego zdolności nabywczej zależy poprawa stosunków we wszystkich gałęziach gospodarstwa Polski. Równocześnie bowiem nastąpił silny spadek cen produktów hodowlanych, stanowiących podstawę dochodu gospodarstw mniejszych, do czego w dużej mierze przyczyniły się utrudnienia, na jakie napotyka eksport polskich artykułów hodowlanych w związku z ograniczeniami przywozowemi i walutowemi państw importujących. Położenie finansowe rolnictwa pozostało ciężkie również dlatego, że w okresie sprawozdawczym przypadały płatności różnych kredytów i podatków, których regulacja odbywała się z trudem ze względu na ograniczenia kredytowe banków.

Na rynku walutowym nastąpiło w październiku znaczne uspokojenie, gdy okazało się, że wydarzenia międzynarodowe nie wywarły ujemnego wpływu na złotego polskiego i na stan rezerw kruszcowo-walutowych Banku Polskiego. Trudności na rynku kredytowym utrzymywały się jednak nadal w okresie sprawozdawczym, gdyż posiadacze wolnej gotówki okazywali pod wpływem zaburzeń walutowych zagranicą wielką powściągliwość w angażowaniu się, zaś banki wobec trwającego odpływu wkładów nietylko nie były w stanie zaspokoić wzrastającego zapotrzebowania pieniężnego, lecz musiały w dalszym ciągu ograniczać stan kredytów istniejących, co z kolei przyczyniło się do wzrostu trudności płatniczych. Według tymczasowych danych stan wkładów w bankach prywatnych i komunalnych kasach oszczędności zmniejszył się, w Pocztowej Kasie Oszczędności natomiast i w Banku Gospodarstwa Krajowego nastąpił wzrost wkładów.

Sytuacja finansowa Państwa doznała poprawy, gdyż wpływy budżetowe wydatnie się zwiększyły, dzięki czemu nadwyżka wydatków nad dochodami wynosiła w październiku już tylko 4,2 milj. zł.

Trudności kredytowe i pogorszenie warunków zbytu towarów na rynkach zagranicznych wpływają niekorzystnie na stan wytwórczości przemysłu. Wyjątek stanowi górnictwo węglowe, które wykazało w październiku dalsze zwiększenie wydobycia i zbytu na rynku krajowym. Eksport zaś węgla był mniej pomyślny. Brak inwestycyj przy jednoczesnem pogorszeniu eksportu odbił się szczególnie dotkliwie na zatrudnieniu hut żelaznych i cynkowych a także wpływa na niski stan produkcji fabryk metalowo-maszynowych.

Przemysł włókienniczy pracował jeszcze nad wyrobem artykułów zimowych przy nieco zmniejszonym stanie zatrudnienia. W przemyśle spożywczym wytwórczość wzrosła, głównie w związku z rozpoczęciem kampanji cukrowniczej. W pozostałych gałęziach przemysłowych, a zwłaszcza tych, które zakończyły w ostatnim miesiącu sezon produkcji i zbytu, zatrudnienie zmalało lub pozostało bez większych zmian.

Sezonowe ożywienie w obrotach handlowych na rynku wewnętrznym jest w roku bieżącym bardzo słabe.

W obrotach handlowych z zagranicą nastąpiło zwiększenie przywozu towarów, eksport zaś zmniejszył się, jednak bilans obrotów wykazał nadal pokaźne saldo dodatnie na korzyść Polski.

Spadek liczby bezrobotnych trwał do połowy października, w końcu okresu sprawozdawczego natomiast zaczął się przejawiać spotykany zwykle z początkiem zimy wzrost bezrobocia.

RYNEK PIENIĘŻNY

Pieniądz i kredyt. Po wrześniowych wypadkach na międzynarodowych rynkach pieniężnych nastąpiło w październiku częściowe odprężenie. Znamienną cechą okresu sprawozdawczego była gwałtowna likwidacja zapasów dewizowych w bankach emisyjnych, co pociągnęło za sobą wielkie przesunięcia w stanie zapasów złota, posiadanych przez te banki. Likwidacji ulegały w pierwszym rzędzie należności banków europejskich w Stanach Zjednoczonych A. P., co miało ten skutek, że banki Rezerwy Federalnej, straciwszy od połowy września złota na sumę około ¾ miljarda dolarów, t. j. ¼ posiadanych zapasów, musiały podwyższyć stopę dyskontową. Nowojorski Bank Rezerwy Federalnej podwyższył dnia 9 października stopę o 1% do 2½%; ponieważ w następnym dniu Bank Francji podwyższył stopą również do tej samej wysokości, Bank Nowojorski musiał w obronie swych zapasów złota przeprowadzić drugą podwyżkę w dniu 16.X. do 3½%. Sytuacja walutowa w Stanach Zjednoczonych została opanowana dopiero w końcu października. Podwyższenie stopy dyskontowej we Francji było motywowane koniecznością przeciwdziałania silniejszemu wzrostowi obiegu banknotów, jaki nastąpił w związku z wycofywaniem lokat zagranicznych przez banki francuskie. Rynek londyński, w dużej mierze izolowany od wpływów zagranicy wskutek zawieszenia wymienialności biletów Banku Anglji na złoto, kształtował się spokojnie, a po wyborach nastąpiła znaczna zniżka stawek procentowych. Położenie na rynku niemieckim nie uległo zmianie. Poza Stanami Zjednoczonemi i Francją została podwyższona stopa dyskontowa w Finlandji, która zawiesiła wymienialność banknotów na złoto, z 7½% do 9% (12.X.) oraz na Litwie z 7 do 8½% (3.X.); Finlandja następnie obniżyła stopę do 8% (25.X): obniżono stopę dyskontową również w Szwecji i Norwegji z 7 do 6% (18.X.) oraz w Grecji z 12 do 11% (28.X.).

Na rynkach walutowych osłabł kurs dolara Stanów Zjednoczonych w związku z omawianemi wyżej wypadkami, natomiast funt sterling utrzymał się na poprzednim obniżonym poziomie i wykazał dalszą tendencję spadkową dopiero z początkiem listopada, głównie pod wpływem wzmożonego importu do Anglji.

Na rynkach papierów wartościowych tendencja kursów kształtowała się niejednolicie: akcje kształtowały się naogół zniżkowo, natomiast papiery procentowe wykazały pewną poprawę. W końcu października rozpoczął się dość silny ruch zwyżkowy na wszystkich niemal giełdach pod wpływem poprawy cen na rynkach surowców i płodów rolnych. Giełdy w Berlinie, Wiedniu i Budapeszcie pozostały w ciągu całego okresu sprawozdawczego nieczynne.

Na polskim rynku pieniężnym nastąpiło w październiku zupełne uspokojenie, gdy okazało się, że ostatnie wydarzenia międzynarodowe nie pociągnęły za sobą ujemnych skutków dla złotego polskiego. Tendencja do tezauryzacji kapitałów znacznie zmalała, a rozwinięta we wrześniu jeszcze spekulacja złotem i walutami załamała się. W związku z międzynarodowem osłabieniem kursu dolara nastąpił żywszy ruch na rynku walutowym; zniżka dolara, najbardziej rozpowszechnionej waluty obcej w Polsce, wywołała z początkiem października popłoch wśród posiadaczy tej waluty, w wyniku czego kurs jej spadł poniżej poziomu notowanego na giełdach zagranicznych. Spadek dolara wpłynął ujemnie na stan wkładów w bankach, gdyż publiczność, likwidując rachunki dolarowe, niezawsze zamieniała je na wkłady złotowe, lecz często wycofywała i tezauryzowała, zakupując w tym celu złoto, które wskutek tego popytu, podsycanego zresztą przez spekulację, osiągnęło na rynku prywatnym agio dochodzące do 20%. Skuteczna interwencja Banku Polskiego na rzecz kursu dolara jednak rychło zapobiegła tym niezdrowym objawom.

Uspokojenie na rynku walutowym nie przyniosło jeszcze jednak pożądanego odprężenia w stosunkach kredytowych, które kształtowały się nadal niepomyślnie. Posiadacze wolnej gotówki okazywali wielką powściągliwość w angażowaniu się, zaś banki prywatne wobec trwającego odpływu wkładów nietylko nie były w stanie zaspo-

koić narastającego zapotrzebowania kredytowego, lecz musiały w dalszym ciągu ograniczać stan kredytów istniejących. Trudności gotówkowe wzrosły szczególnie w okręgach rolniczych; w październiku przypadały liczne terminy płatności różnych kredytów i podatków, ponadto zaś zbiór okopowizny wymagał zebrania gotówki na robociznę. Zobowiązaniom tym rolnicy nie mogli całkowicie podołać, raz ze względu na niekorzystne ceny produktów hodowlanych, stanowiących główne źródło dochodowe gospodarstw mniejszych, po drugie z powodu trudności w omłocie zbóż. Wzrosło pozatem zapotrzebowanie gotówki w niektórych działach przemysłu i handlu. Większe trudności płatnicze przejawiły się w hutnictwie górnośląskiem w dużej mierze z powodu trudności zdyskontowania weksli rosyjskich pochodzących z eksportu wyrobów hutniczych do Z.S.S.R.

Ciasnota gotówkowa wpłynęła z jednej strony na niepomyślny ruch wkładów w bankach, z drugiej zaś na pogorszenie wypłacalności. Odpływ wkładów w bankach, jest w dużej mierze zjawiskiem sezonowem i tłomaczy się uruchomieniem lokat w bankach bądź na spłatę różnych kredytów i podatków, bądź na potrzeby obrotowe w przedsiębiorstwach. Odrębny charakter posiadał odpływ wkładów dolarowych, o czem wspomnieliśmy wyżej.

Wskutek ograniczeń kredytowych banków nastąpił wzrost protestów wekslowych. W Banku Polskim odsetek weksli zaprotestowanych w stosunku do płatnych w październiku b. r. wyniósł 4,62% wobec 4,02% we wrześniu i 3,64% w październiku r. ub.

Działalność kredytowa Banku Polskiego zwiększyła się w październiku pod wpływem wzmożonego zapotrzebowania kredytowego. Portfel wekslowy zwiększył się o 17,6 milj. do sumy 652,1 milj. zł., stan pożyczek lombardowych wzrósł o 10,1 milj. do 112,9 milj. zł., łączny stan kredytów w Banku Polskim powiększył się więc o 27,7 milj. zł. W portfelu wekslowym stan weksli rolniczych z terminem płatności od 3 do 6 miesięcy wynosił na koniec października 39,6 milj. zł., co w porównaniu z końcem września stanowi zwiększenie o 5,2 milj. zł. Zaliczone do portfelu wekslowego kredyty na rejestrowy zastaw rolniczy wzrosły w ciągu października o 7,2 milj. do kwoty 34,2 milj. zł., zaś stan innych kredytów rolniczych wynosił w końcu tego miesiąca łącznie 23,1 milj. zł.

W stanie rezerw kruszcowo - walutowych Banku Polskiego zaszły następujące zmiany: zapas dewiz (zaliczonych i niezaliczonych do pokrycia) zmniejszył się o 40,1 milj. zł. i wynosił w końcu października 209,8 milj. zł., natomiast zapas złota zwiększył się o 25,9 milj. do kwoty 594 milj. zł. W ślad za innemi bankami emisyjnemi Bank Polski zrealizował część swego zapasu dewiz zamieniając je na kruszec. Stosunek procentowy pokrycia obiegu biletów i natychmiast płatnych zobowiązań Banku wyłącznie złotem wynosił w końcu października 41,87% t. j. 11,87% ponad pokrycie statutowe, zaś pokrycia kruszcowo-walutowego 47,39%, co stanowi 7,39% ponad pokrycie wymagane statutem; pokrycie złotem samego obiegu banknotów wynosiło 47,37%.

Całkowity obieg pieniężny w Polsce zwiększył sęi w październiku o 30,8 milj. do sumy 1.497,9 milj. zł.; z sumy tej przypada na bilety Banku Polskiego 1.254,0 milj. zł. (zwiększenie o 29,2 milj. zł.), na bilon 242,6 milj. zł. i na bilety Skarbu Państwa 1,3 milj. zł.

W bankach prywatnych operacje czynne i bierne uległy we wrześniu dalszemu ograniczeniu. Bilans łączny wszystkich banków w Polsce, zestawiony przez Komisarjat Bankowy Ministerstwa Skarbu wykazuje we wrześniu spadek wkładów terminowych i oszczędnościowych o 21,4 milj. zł. (w sierpniu o 25,7 milj.) do 415,4 milj. zł. oraz bezterminowych o 17,5 milj. (w sierpniu o 8,2 milj.) do 395,9 milj. zł. Kredyty krótkoterminowe zmniejszyły się ogółem o 106,2 milj. (w sierpniu o 78,1 milj.) do 1.355,6 milj. zł. Zadłużenie polskich banków prywatnych wobec zagranicy (banki „nostro" zagraniczne) zmniejszyło się o 40,2 milj. do 248,2 milj. zł., zaś zadłużenie z tytułu redyskonta zmniejszyło się o 19,4 milj. do 275,1 milj. zł.

W bankach państwowych stan kredytów w końcu października utrzymał się naogół na poziomie z końca września. W Banku Gospodarstwa Krajowego kredyty gotówkowe zmniejszyły się w ciągu października o 2,6 milj. do kwoty 1.086,8 milj. zł., zaś pożyczki emisyjne (w listach zastawnych i obligacjach) zwiększyły się, głównie wskutek konwersji gotówkowych pożyczek budowlanych, o 4,4 milj. do sumy 783,4 milj. zł. Łączny stan wkładów i lokat w B. G. K. wraz z rachunkami specjalnemi Skarbu Państwa wykazuje wzrost o 6,4 milj. do 886,1 milj. zł. Wzrost ten przypada głównie na wkłady, które zwiększyły się o 5 milj. zł., gdy lokaty Skarbu P. wzrosły o 1,4 milj. zł. W Państwowym Banku Rolnym kredyty krótkoterminowe zmniejszyły się o 2,9 milj. do 255,9 milj. zł., zaś pożyczki z funduszów administrowanych wzrosły o 2,6 milj. do 391,4 milj. zł. Pożyczki długoterminowe w listach zastawnych i obligacjach meljoracyjnych wzrosły nieznacznie do 339,8 milj. zł. Wkłady i lokaty zmniejszyły się o 3 milj. do 140 milj. zł., zaś fundusze administrowane wzrosły o 2,2 milj. do 422 milj. zł.

W Pocztowej Kasie Oszczędności nastąpił w październiku dalszy wzrost wkładów oszczędnościowych o pokaźną kwotę 5,2 milj., tak, że suma oszczędności osiągnęła łącznie z wkładami zwaloryzowanemi w końcu tego miesiąca 297,5 milj. zł. Wzrosły również wkłady czekowe o 5,2 milj. do sumy 163,6 milj. zł. W komunalnych kasach oszczędności wkłady oszczędnościowe zmniejszyły się we wrześniu o 5,5 milj. do kwoty 529,5 milj. zł.

Dewizy. Na rynku walutowym obroty w październiku zwiększyły się przy słabej tendencji

kursowej większości walut. Przedmiotem zainteresowania był przedewszystkiem dolar w związku z międzynarodowym spadkiem jego kursu. Obawa, że dolar może podzielić los funta angielskiego, wywołała wzmożoną podaż tej waluty na rynku przy kursie znacznie obniżonym; notowany z początkiem miesiąca po 8,91 dolar obniżył się przejściowo do 8,82, poczem ustabilizował się na poziomie 8,86½ — 8,87. W tym samym czasie kurs czeku na New York został obniżony z 8,925 do 8,912. W związku ze spadkiem kursu dolara zwyżkowały dość silnie franki szwajcarskie (do 175,3, na koniec października — 173,65) oraz guldeny holenderskie, natomiast franki francuskie pod koniec miesiąca osłabły. Funt sterling obniżył się z początkiem października do 34, poczem wzmocnił się i notowany był w końcu miesiąca po 34,25, zaś na początku listopada obniżył się do 33,60. Z innych walut osłabły dewizy na Brukselę i Pragę, a wzmocniły się przekazy na Medjolan.

Papiery wartościowe. Na rynku papierów procentowych obroty w październiku znacznie się ożywiły przy niejednolitej tendencji kursów. W połowie miesiąca kursy większości papierów wykazały poprawę, na ultimo nastąpiło jednak ponowne osłabienie, spowodowane wzrostem ciasnoty na rynku pieniężnym. Pożyczki państwowe ulegały dość dużym wahaniom kursowym. W porównaniu z notowaniami z końca września zwyżkowały: 10% pożyczka kolejowa (ze 100 do 105), 7% pożyczka stabilizacyjna (z 50 do 57), i 3% budowlana (z 30 do 31,50), natomiast dalsze straty poniosły: 5% konwersyjna (z 43,25 do 41,25), 6% dolarowa (z 62 do 59) i 4% inwestycyjna (sztuki z 80,5 do 76,5, serje z 88 do 81). Listy zastawne prywatnych instytucyj kredytowych wzmocniły się w ciągu października z wyjątkiem listów zastawnych dolarowych, których kurs obniżył się w związku z osłabieniem dolara. Największą poprawę uzyskały listy towarzystw kredytowych miejskich o wysokiem oprocentowaniu nominalnem. Listy zastawne i obligacje banków państwowych notowano po kursach niezmienionych.

Obroty na rynku akcyjnym były niewielkie i zainteresowanie ograniczało się do kilku papierów. Największych obrotów dokonywano jak zwykle Bankiem Polskim, kórego kurs obniżył się z początkiem października ze 112,5 do 110 i na tym poziomie wytrwał przez cały miesiąc. Pewne ożywienie zaznaczyło się w dziale metalurgicznym, w którym wzmocnił się Lilpop (z 12,5 do 14), Parowozy (z 10,5 do 12,5) i Starachowice (do 7). Z innych akcyj notowano akcje Haberbuscha po kursie znacznie obniżonym (z 67,5 do 53) oraz Warszawskie Tow. Kopalń Węgla.

Na giełdzie lwowskiej wzmocniły się akcje Chodorowa oraz Gazy Wschodnie. Pozatem na giełdach prowincjonalnych zainteresowanie akcjami było znikome.

Budżet Państwa. Dochody Skarbu Państwa wyniosły w październiku 211,1 milj. zł., wykazując w porównaniu z wrześniem wzrost o 37,5 milj. zł. Równocześnie wydatki wzrosły o 33,2 milj., wynosząc 215,3 milj. zł., wobec czego październik wykazał przewyżkę wydatków nad dochodami w wysokości 4,2 milj. zł. (we wrześniu przewyżka ta wynosiła 8,5 milj. zł.). Wzrost dochodów nastąpił we wszystkich działach głównie zaś w dziale danin publicznych (o 22,6 milj. zł.

Od początku bieżącego roku budżetowego (kwiecień — październik) dochody Państwa wynosiły 1.351,1 milj. zł. a wydatki 1.479,4 milj. zł.: w tym samym okresie roku poprzedniego dochody wynosiły 1.597,5 milj. zł. zaś wydatki 1.592,0 milj. zł.

Jak było do przewidzenia, zarządzenia oszczędnościowe Rządu, zmierzające do bezwzględnego przywrócenia równowagi między wpływami i wydatkami Państwa, dają coraz pomyślniejsze wyniki. Kompresja wydatków (w październiku 1930 r. wydatki wynosiły 233,7 milj .zł., w tym samym zaś miesiącu r. b. 215,3 milj. zł.) oraz wzrost dochodów, zwykle występujący w miesiącach jesiennych, wpłynęły na stopniowe zmniejszanie się niedoborów budeżtowych: niedobór w październiku osiągnął najniższą kwotę w ostatnich dziewięciu miesiącach b. r. Podobnie jak w miesiącach poprzednich niedobór ten został pokryty z rezerw Skarbu Państwa nagromadzonych w okresach nadwyżek budżetowych.

ROLNICTWO

Ziemiopłody. *Zboża.* Miesiąc sprawozdawczy przyniósł na międzynarodowych rynkach zbożowych zdecydowaną zwyżkę notowań czterech głównych zbóż. Zwyżka ta, która zaznaczyła się w drugim tygodniu października i trwała od tego czasu nieprzerwanie, wywołana została z jednej strony obliczeniami, stwierdzającemi zmniejszenie się tegorocznych urodzajów i niewątpliwym spadkiem zapasów, z drugiej zaś strony świadczy o nastrojach spekulacyjnych na rynkach zbożowych. Czynnik spekulacyjny zdaje się odgrywać najsilniejszą rolę w stosunku do pszenicy, wobec czego zwyżka ceny tej ostatniej może nie posiadać cech stałości. Zwyżka ceny żyta natomiast, którem ostatnio bardzo żywo zainteresowano się na rynkach zagranicznych, jest bardziej uzasadniona wobec powszechnego zmniejszenia zbiorów i braku większych zapasów.

Na rynku polskim zwyżka cen trwała przez cały miesiąc, silniejsze rozmiary przybrała jednak dopiero w drugiej połowie października. Wzrost cen żyta rozpoczął się przytem wcześniej i zaznaczył się silniej niż poprawa cen pszenicy.

wskutek czego ceny obu zbóż zrównały się ostatnio. Zwyżka cen zbóż w Polsce poza ogólno-światowemi przyczynami spowodowana została również w pewnym stopniu zmniejszoną podażą w związku z zatrudnieniem przy innych pracach w rolnictwie. Ceny owsa i jęczmienia zwyżkowały również, przyczem ceny owsa osiągnęły poziom cen pszenicy, ceny zaś jęczmienia są nawet wyższe niż pszenicy.

Obroty zbożami w Polsce były w październiku niewielkie. Zwiększyło się tylko zapotrzebowanie młynów, które w obawie dalszej zwyżki zakupują zapasy.

Wywóz zbóż był mniejszy niż w miesiącu poprzednim za wyjątkiem jęczmienia, którego sprzedano zagranicę więcej niż w poprzednich dwuch miesiącach łącznie. Obroty handlu zagranicznego zbożami i mąką za I kwartał (sierpień — październik) roku gospodarczego przedstawia poniższe zestawienie (w tonnach):

	Przywoz		Wywóz	
	1931	1930	1931	1930
Pszenica	3.276	1.054	7.291	21.993
Żyto	1.346	6	33.750	140.690
Jęczmień	1	2	52.644	55.409
Owies	—	—	361	3.212
Mąka pszenna i żytnia	—	310	10.870	17.869

Jak z powyższych liczb wynika, wywóz zbóż zmniejszył się w porównaniu z odpowiednim okresem roku poprzedniego w bardzo silnym stopniu. Jedynie eksport jęczmienia utrzymał się mniej więcej na tym samym poziomie. Wywóz mąki wykazał dość znaczny spadek.

Roboty polne, a w szczególności zasiewy ozimin, spóźnione wskutek niekorzystnych warunków atmosferycznych w miesiącach poprzednich, zostały przeważnie ukończone w październiku; w niektórych tylko okręgach przeciągnęły się one do początków listopada.

Okopowe. Wykop ziemniaków został w październiku prawie wszędzie ukończony. Eksport ich rozwija się pomyślnie, przyczem ceny uzyskiwane zagranicą są względnie zadawalające. Według danych Związku Eksporterów Ziemniaków wywieziono dotąd z samego tylko Poznańskiego i Pomorza około 90 tysięcy tonn zarówno ziemniaków jadalnych jak i sadzeniaków. Eksport ten kierowany był przedewszystkiem do Anglji, a pozatem do Francji i Belgji.

Inwentarz żywy. Spadek cen *bydła*, który zaznaczył się we wrześniu, przybrał w miesiącu sprawozdawczym dotkliwe rozmiary. W porównaniu z odpowiednim miesiącem r. ub. spadek cen bydła waha się około 40—45%. Wywóz bydła rogatego z Polski w październiku nieco się zwiększył, osiągając 768 sztuk wartości 389 tys. zł. wobec 500 sztuk wartości 299 tys. zł. we wrześniu b. r. Był on jednak znacznie niższy niż w październiku r. ub., gdy wywieziono 3.834 sztuk wartości 1.621 tys. zł.

Na rynku *trzody chlewnej* spadek cen był niemniej dotkliwy. W porównaniu z r. ub. zniżka ta wynosi przeszło 50%. Spadek ten w dużej mierze tłumaczy się wzrastającemi trudnościami na jakie napotyka wywóz nierogacizny z Polski zagranicę.

Dowozy świń polskich na rynek austrjacki wykazywały w październiku dość silne wahania. Po spadku w drugim tygodniu miesiąca do 3,3 tys. szt. podniosły się one w 4-ym tygodniu do blizko 4,9 tys. szt., obniżając się następnie do 4 tys. szt. Eksport do Austrji natrafia na bardzo znaczne trudności wobec przeszkód w przekazywaniu należności za dostarczony towar w związku z zaprowadzonemi w tym kraju ograniczeniami dewizowemi.

Eksport nierogacizny do Czechosłowacji pozostał bardzo mały. Dostawy trzody bitej natomiast zwiększyły się dość poważnie, dochodząc w końcu października do przeszło 3,2 tys. szt. tygodniowo. Uzyskiwane ceny jednak uległy znacznemu pogorszeniu.

Główny Urząd Statystyczny ogłosił ostatnio prowizoryczne wyniki rejestracji zwierząt gospodarskich w Polsce, przeprowadzanej corocznie w dniu 30 czerwca. Dane te przedstawiają się następująco:

	30.VI.1931 tys. sztuk	30.VI.1930 tys. sztuk	Zmiany w porównaniu do roku 1930
Konie	4.123	4.103	+ 0,5%
Bydło rogate . .	9.782	9.400	+ 4,1%
Trzoda chlewna.	7.314	6.047	+ 20,9%
Owce	2.594	2.492	+ 4,1%
Kozy	238	227	+ 5,0%

Liczby powyższe świadczą wymownie, że stan pogłowia ważniejszych zwierząt gospodarskich zwiększył się we wszystkich grupach. Szczególnie silny był wzrost ilości trzody chlewnej, która w okresie rocznym zwiększyła się o 1,3 miljona sztuk czyli o przeszło $^1/_5$.

Jaja i masło. Na zagranicznych rynkach *jajczarskich* pod wpływem zmian w kierunkach eksportu, wywołanych załamaniem się funta, panowała dezorganizacja. Ceny były chwiejne; warunki dla eksportu były naogół mało pomyślne.

W Polsce ceny zniżkowały na początku miesiąca w związku ze znacznemi zapasami towaru niesprzedanego. W drugiej połowie miesiąca ceny nieco się wzmocniły przy dobrem zapotrzebowaniu na towar lepszych gatunków.

Wywóz jaj zmniejszył się w październiku do 4,080 tonn wartości 8.693 tys. zł. wobec 4.852 tonn wartości 10.396 tys. zł. we wrześniu.

Ceny *masła* zagranicą zniżkowały przez pierwszą połowę października. W trzecim tygodniu miesiąca sprawozdawczego zaznaczyła się tendencja zwyżkowa, która jednak ustąpiła miejsca pod koniec miesiąca ponownej zniżce.

Na rynku polskim ceny kształtowały się również przeważnie zniżkowo, wzmacniając się przejściowo w okresie zwyżki zagranicą. W końcu miesiąca ceny ustaliły się na poziomie nieco wyższym niż w końcu września.

Wywóz masła zmniejszył się, obniżając się do 1.101 tonn wartości 4.525 tys. zł. wobec 1.455 tonn

GÓRNICTWO

Węgiel. W górnictwie węglowem zaznaczyła się w październiku dalsza poprawa Wywóz węgla zagranicę utrzymał się bowiem na poziomie niewiele niższym od miesiąca września, natomiast dzięki zwiększonej sprzedaży na rynek krajowy ogólny zbyt węgla był prawie o 8% większy niż we wrześniu.

Ogólna wysyłka węgla kamiennego z kopalń zwiększyła się z 3.089 tys. tonn we wrześniu do 3.333 tys. tonn w miesiącu sprawozdawczym, z czego 1.998 tys. tonn przypada na zbyt w kraju i 1.335 tys. tonn na wywóz zagranicę.

Zapotrzebowanie węgla na potrzeby krajowe wzrosło o 288 tys. tonn i było najwyższe z poszczególnych miesięcy w roku bieżącym. Polepszenie zbytu dotyczy prawie wyłącznie grubszych gatunków węgla na cele opałowe. Zwiększenie wykazały również dostawy dla kolei. Sortymenty przemysłowe natomiast, wskutek małego popytu, musiały kopalnie przeważnie składać na zwały.

Eksport węgla polskiego zagranicę osiągnął w roku bieżącym najwyższy dotąd poziom we wrześniu sumą 1.379 tys. tonn. W październiku nastąpił spadek wywozu o 44 tys. do 1.335 tys. tonn wskutek zmniejszenia się wysyłki wyłącznie na rynki zachodnio-europejskie, głównie do Italji, a pozatem do Belgji, która podobnie jak Francja wprowadziła ostatnio ograniczenia wwozowe ze względu na trudną sytuację własnego górnictwa węglowego. W mniejszej mierze obniżył się wywóz węgla do Holandji i Francji. Mimo wzmocnienia się konkurencji angielskiej na rynkach północnych wywóz węgla polskiego do tych krajów zwiększył się wskutek dostaw wynikających z uprzednio zawartych kontraktów.

Z pośród państw środkowo-europejskich silny spadek przywozu węgla z Polski wykazały Węgry wskutek wprowadzonego ostatnio zakazu importu węgla i koksu do tego kraju.

Wywóz węgla polskiego na poszczególne rynki przedstawiał się następująco (z uwzględnieniem tymczasowych danych za październik — w tys. tonn):

	X.1931	IX.1931	X.1930
zbyt ogólny	3.333	3.089	3.600
z tego: zbyt w kraju	1.998	1.710	2.214
eksport	1.335	1.379	1.386
w tem: Szwecja	294	314	244
Danja	218	174	164
Finlandja	72	82	61
Norwegja	98	77	51
pozostałe rynki północne	83	95	94
Gdańsk i węgiel okrętowy	94	95	127
Austrja	211	189	272
Węgry	17	43	72
Czechosłowacja	73	59	73
Francja	48	50	108
Italja	53	95	76
Belgja	33	61	2
inne kraje	41	45	42

Ceny węgla tak w Polsce jak i w eksporcie nie uległy zmianom w porównaniu z miesiącem poprzednim. Za grube gatunki węgla polskiego wywożonego drogą morską płacono fob Gdańsk — Gdynia sh 11/6 za tonnę węgla śląskiego i sh 10/9 za tonnę dąbrowskiego.

Wysyłka węgla przez porty utrzymała się w ogólnej sumie prawie na poziomie z września, wynosiła bowiem 1.003 tys. tonn. Przeładunek w Gdyni zwiększył się o 49 tys. do 457 tys. tonn, w Gdańsku zaś spadł o 51 tys. do 546 tys. tonn.

W związku z poprawą zbytu wydobycie węgla w październiku wzrosło do 3.760 tys. tonn (dane tymczasowe) wobec 3.470 tys. tonn w miesiącu poprzednim, zwiększyło się zatem o 8 %. Wzrost wydobycia zaznaczył się we wszystkich trzech zagłębiach węglowych.

Nafta. Wydobycie ropy naftowej w pierwszych trzech kwartałach b. r. przedstawiało się następująco (w tys. tonn):

Okręg	styczeń — wrzesień 1931	styczeń — wrzesień 1930
Jasło	72,6	60,8
Drohobycz	369,7	393,9
Stanisławów	35,4	35,6
Razem	477,7	490,3

Ogólny urobek ropy był zatem w pierwszych dziewięciu miesiącach b. r. o 12 tys. tonn czyli o 2,5% mniejszy niż w tymże okresie r. ub. Spadek wydobycia nastąpił w okręgu borysławskim (o 24,2 tys. tonn), podczas gdy z miesiąca na miesiąc wzrasta znaczenie okręgu jasielskiego, którego produkcja w r. b. przewyższyła wydobycie w pierwszych trzech kwartałach r. ub. o 11,8 tys. tonn t. j. prawie o 20%.

Ruch wiertniczy wzmógł się nieco w ostatnich miesiącach, był jednak nadal ze względu na mało pomyślne położenie przemysłu rafineryjnego naogół dość słaby. We wrześniu uruchomiono 11 starych otworów, 1 nowy, a w montowaniu było 9 szybów.

Stan przemysłu rafineryjnego w roku obecnym ilustrują następujące liczby (w tys. tonn):

	styczeń — wrzesień 1931	styczeń — wrzesień 1930
Przeróbka ropy	451,5	463,0
Wytwórczość produktów naftowych	414,9	424,3
Rozchód produktów naftowych w kraju	263,3	284,4
Wywóz produktów naftowych zagranicę	151,3	153,6

Jak wynika z powyższych danych, zmniejszenie wytwórczości produktów naftowych spowodowane było głównie spadkiem zbytu na rynku krajowym. Wywóz przetworów zagranicę utrzymał się prawie na niezmienionym poziomie, wzrastające bowiem zapasy zmuszały rafinerje do umieszczania większej ilości przetworów zagranicą mimo pogarszanie się warunków eksportowych. W okresie pierwszych trzech kwartałów b. r. zapasy produktów naftowych doszły do najwyższego poziomu w lipcu — 248 tys. tonn (w r. ub. 213 tys. tonn w sierpniu), a w końcu września b. r. obniżyły się do 241 tys. tonn.

We wrześniu zbyt przetworów w kraju w porównaniu z miesiącem poprzednim zwiększył się o 5,4 tys. do 37,2 tys. tonn, dzięki sezonowemu wzrostowi zapotrzebowania głównie nafty i parafiny oraz oleju gazowego, a z półproduktów — asfaltu. W porównaniu z wrześniem r. ub. ogólna sprzedaż produktów naftowych na rynku krajowym była mniejsza o przeszło 5%. Udział rafineryj mniejszych (nienależących do Syndykatu) zwiększył się w r. b. w ogólnej sumie zbytu, gdyż dzięki niższym cenom przetworów rafinerje pozasyndykackie skutecznie konkurują z zakładami skartelizowanemi.

Położenie na zagranicznych rynkach po nieznacznej poprawie w końcu sierpnia, spowodowanej zwyżką ceny nafty rumuńskiej i amerykańskiej, było we wrześniu mniej pomyślne. Ceny nafty rumuńskiej wywożonej w wielkich ilościach pod wpływem dużych zapasów w rafinerjach tego kraju pogorszyły się, obniżyły się również notowania amerykańskie. Spowodowało to pogorszenie się eksportu wyrobów naftowych z Polski, który we wrześniu zmniejszył się w porównanu z sierpniem o 3,7 tys. do 17,2 tys. tonn, głównie wskutek spadku wywozu nafty, a pozatem benzyny, parafiny i olejów smarowych.

Wywóz produktów naftowych do poszczególnych krajów kształował się następująco (w tonnach):

	styczeń — wrzesień	
	1931	1930
Austrja	10.974	10,158
Czechosłowacja . .	47,285	37.801
Gdańsk	51. 03	56.893
Francja	4.128	7.626
Szwajcarja . . .	12.034	12.273
Niemcy	8.962	11.439
Inne kraje . . .	16.134	17.380
Razem . .	151,320	153.570

Jak wynika z powyższych danych ogólny wywóz produktów naftowych zagranicę w ciągu pierwszych trzech kwartałów b. r. był tylko nieznacznie mniejszy niż w tymże czasie r. ub. Spadek wywozu do Niemiec, Francji i via Gdańsk został bowiem prawie w zupełności wyrównany zwiększeniem eksportu do Czechosłowacji.

HUTNICTWO

Żelazo i stal. Położenie hutnictwa żelaznego w październiku znacznie się pogorszyło. Zbyt wyrobów żelaznych bowiem tak na rynku wewnętrznym jak i zagranicą zmniejszył się, wskutek czego huty zmuszone były ograniczyć produkcję w porównaniu z wrześniem prawie o 25%. Największy spadek wytwórczości, gdyż o przeszło 26%, nastąpił w stalowniach, o 26% w dziale wyrobów walcowanych i o 21% w dziale surówki. Stan produkcji hut był w ostatnich miesiącach następujący:

w tys. tonn	Surówka	Stal	Wyroby walcowane
w październiku 1930 r. . .	39,3	113.6	75.5
w sierpniu 1931 r. . .	29,8	99,7	73.4
we wrześniu „ „ . .	31.2	92,7	71,2
w październiku „ „ . .	23,9	67,7	52.8
w % przec. mies. 1913 r.			
w październiku 1930 r. . .	45.7	82.1	80.0
w sierpniu 1931 r. . .	34,7	72.0	73.4
we wrześniu „ . .	35,1	67,0	71.3
w październiku „ . .	27,8	48,9	52,8

Zamówienia przydzielone hutom przez syndykat wynosiły w październku zaledwe 14,7 tys. tonn. W porównaniu z wrześniem zmniejszyły się więc dość silnie zakupy handlu hurtowego (prawie o 20%) i zlecenia rządowe. Zamówienia metalowego przemysłu przetwórczego były natomiast nieco większe. We wrześniu b. r. ogólna suma zakupów, dokonanych przez Syndykat Hut Żelaznych, wynosiła 44,5 tys. tonn, z czego 25,8 tys. tonn przypadało na zamówienia Francusko - Polskiego Tow. Kolei Śląsk-Gdynia.

Wskutek niepomyślnej sytuacji na międzynarodowych rynkach żelaza, wywołanej następstwami ostatnich wstrząsów walutowych, obniżył się również wywóz wyrobów hutniczych z Polski z 37,9 tys. tonn we wrześniu do 24,3 tys. w okresie sprawozdawczym. Spadek wywozu nastąpił w dziale szyn, żelaza i stali oraz blach, gdy eksport rur nieco się powiększył.

Cynk i ołów. Na odbytej ostatnio konferencji kartelu cynkowego w Paryżu postanowiono dalsze ograniczenie wytwórczości cynku, co łącznie z poprzedniemi obniżkami oznacza zredukowanie produkcji kartelowej przeszło o połowę w stosunku do podstawowej rocznej kwoty, ustalonej jako kwoty wyjściowej przy zawieraniu porozumienia. Ograniczenia te dotknęły również i Polskę jako członka kartelu. Stąd też produkcja cynku w hutach polskich stale się obniża i wynosiła w październiku, podobnie jak w poprzednim miesiącu, około 9 tys. tonn, gdy przeciętna miesięczna produkcja w I kwartale r. b. wynosiła jeszcze 13,7 tys. tonn. Dzięki tym ograniczeniom jednak zapasy cynku w hutach bardzo się zmniejszyły, gdyż wynosiły w końcu sierpnia b. r. niecałe 8 tys. tonn wobec przeszło 25 tys. tonn w lutym b. r. Również produkcja ołowiu w Polsce uległa ograniczeniu, obniżając się w październiku do najniższego poziomu w r. b., t. j. do 2,036 tonn wobec 2.671 tonn we wrześniu.

Stałe wahania kursu funta angielskiego, utrudniały orjentację co do rzeczywistego ruchu cen metali obliczanych podług wartości złota. W październiku jednak notowania tak cynku jak i ołowiu na giełdzie londyńskiej w przeliczeniu na złoto zwyżkowały. Ceny cynku podniosły się bowiem z £ $12^5/_{16}$ za tonnę w dniu 1 października do £ $13^1/_8$ w dniu 30 tegoż miesiąca i do £ $14^1/_{16}$ w połowie listopada. Notowania ołowiu w tychże terminach wynosiły: £ $13^1/_8$, £ $13^7/_{16}$ i £ $14^{15}/_{16}$ Obroty na giełdzie londyńskiej były jednak nie-

wielkie. Wywóz z Polski tak cynku jak i ołowiu zmniejszył się w październiku dość znacznie, wywieziono bowiem cynku 6,7 tys. tonn wobec 8,6 tys. we wrześniu i ołowiu 1,2 tys. tonn wobec 2,4 tys. w miesiącu poprzednim.

PRZEMYSŁ

Przemysł włókienniczy. *Łódź.* Mimo sezonu sprzedaży artykułów zimowych obroty materjałami *bawełnianemi* w październiku uległy zmniejszeniu skutkiem coraz bardziej malejącego zapotrzebowania ze strony odbiorców krajowych. Sprzedaże dużych partyj towarów t. zw. ramszowych, dokonywane zwykle dopiero po zakończeniu sezonu po znacznie obniżonych cenach, wywołały nastrój oczekiwania dalszej zniżki cen wśród kupców, którzy pokrywali tylko konieczne zapotrzebowanie bieżące. Ceny wyrobów naogół zniżkowały, a warunki sprzedaży były niejednolite, zależnie od siły finansowej przedsiębiorstw. Produkcja i zatrudnienie nieco się zmniejszyły. W związku z zakończeniem okresu urlopów ilość zatrudnionych robotników pod koniec miesiąca nieco wzrosła, czas pracy zakładów uległ jednak ograniczeniu. Stan zatrudnienia w fabrykach, należących do Związku Przemysłu Włókienniczego w Państwie Polskiem, kształtował się następująco:

dni	19—25.X.1931		21—27.IX.1931		20—26.X.1930	
	robotn.	% rob.	robotn.	% rob.	robotn.	% rob.
6	7.222	17,3	9.133	22,5	15.948	30,3
5	5.448	13,0	13,291	32,8	22.155	42,1
4	22.175	53,1	13.611	33,6	13.441	25,6
3	5.597	13,4	4.004	9,9	972	1.9
2	1.274	3,0	—	—	—	—
1	76	0.2	—	—	—	—
razem	41.792	100,0	40.039	98,8	52.516	99.9
urlop.	—	—	483	1,2	59	0,1

Położenie zakładów przędzalniczych pogorszyło się. Zapasy przędzy zwiększyły się, wskutek czego ceny wykazały spadek przeciętnie 1 — 2 centów na kg. Kartel przędzalników zamierza zaprowadzić w grudniu dalsze obniżenie produkcji przez ograniczenie czasu pracy.

Również sprzedaż wyrobów *wełnianych* zmniejszyła się w październiku w porównaniu z miesiącem poprzednim. Stosunkowo większym popytem cieszyły się wyroby tańsze i modne tkaniny odzieżowe damskie, naogół jednak zakupy handlu ograniczyły się do małych partyj towarów.

Wskutek dostosowania rozmiarów produkcji do możności zbytu, zapasy wyrobów podobnie jak w dziale tkanin bawełnianych są niewielkie. Zatrudnienie fabryk i produkcja zostały naogół utrzymane bez większych zmian. W zakładach większych zrzeszonych w Związku Przemysłu Włókienniczego w Państwie Polskiem pracowało robotników:

dni	19—25.X.1931		21—27.IX.1931		20—26.X.1930	
	robotn.	% rob.	robotn.	% rob.	robotn.	% rob.
6	8.362	66,0	11.158	71,8	11.177	74,4
5	2.311	15,4	2.551	16,4	3.473	23,1
4	2.881	19,3	463	3,0	374	2,5
3	1.385	9,3	1.043	6,7	—	—
razem	14.939	100,0	15.215	97,9	15.024	100,0
urlop.	—	—	325	2,1	—	—

Tranzakcyj tkaninami wełnianemi dokonywano nadal przeważnie za gotówkę, przyczem udzielano skonta do 25%. Od odbiorców pewnych przyjmowano weksle krótkoterminowe.

W przemyśle dzianym zaznaczyło się dość znaczne sezonowe ożywienie sprzedaży, przyczem wypłacalność w tym dziale jest stosunkowo dobra. Zatrudnienie i wytwórczość fabryk zostały zwiększone, niektóre zakłady pracują na dwie zmiany. W przemyśle *pończoszniczym* zakończono produkcję artykułów zimowych, wobec czego stan zatrudnienia warsztatów obniżył się. Przebieg sezonu zimowego w tej gałęzi był dość pomyślny, choć obroty były mniejsze niż przed rokiem i dochodowość przedsiębiorstw zmalała.

Bielsko. W sprzedaży tkanin bielskich panował ruch ograniczony. Zapasy towarów zimowych w fabrykach są znaczne. Ponieważ przemysł nie liczy na większe zamówienia dodatkowe, fabryki będą prawdopodobnie zamknięte do czasu rozpoczęcia wyrobu tkanin letnich. Zamówienia na przędzę czasankową wobec zbliżającego się sezonu produkcji letniej zwiększyły się, dzięki czemu ceny przędzy czesankowej nieco zwyżkowały. Eksport towarów odbywał się w bieżącym sezonie w warunkach mało pomyślnych, na co złożyły się głównie wstrząsy walutowe i ograniczenia dewizowe w krajach europejskich, które były odbiorcami fabryk w Bielsku. Większość wywozu szła bowiem nadal do państw sukcesyjnych b. Austrji.

Fabryki wyrobów *jutowych i konopnych, konfekcji i kapeluszy* pracowały słabo, gdyż zbyt tych artykułów w stosunku do r. ub. bardzo zmalał.

Białystok. Przeciętne uruchomienie maszyn przędzalniczych w okręgu białostockim wynosiło w październiku, podobnie jak w poprzednim miesiącu, około 160% w stosunku do jednej zmiany. Dopiero w pierwszych dniach listopada zaczęto ograniczać wytwórczość. Zatrudnienie fabryk białostockich opierało się głównie na eksporcie do Anglji. W związku z projektowanem wprowadzeniem w Anglji ceł ochronnych przemysłowcy białostoccy przyśpieszali wykonanie zamówień oraz eksportowali na składy do swych komisjonerów i ajentów w Anglji znaczną ilość niesprzedanych tkanin i odzieży. W październiku wysyłka do tego kraju stanowiła około 90% ogólnej ilości wyrobów włókienniczych, wywiezionych z Białegostoku zagranicę. Wywóz odzieży stanowił 30% całego eksportu przemysłu białostockiego.

Łączna wartość wywozu przemysłu włókienni-

czego z Polski w październiku obniżyła się w porównaniu z miesiącem poprzednim o 3,4 milj. zł. do 13,5 milj. zł., dorównywała jednak wartości eksportu z października 1930 r. Spadek wywozu zaznaczył się we wszystkich grupach towarów włókienniczych z wyjątkiem odzieży i konfekcji, której wartość nieco wzrosła.

Przemysł metalowo-maszynowy. — Położenie w poszczególnych działach tego przemysłu kształtowało się niejednolicie. Niektóre branże zmniejszyły wytwórczość wskutek zakończenia sezonu, większość przedsiębiorstw utrzymała jednak poprzedni stan zatrudnienia, a w nielicznych działach nastąpiło nieznaczne zwiększenie ruchu. Naogół ilość robotników zatrudnionych w większych zakładach tego przemysłu utrzymała się w początku października na poziomie z przed miesiąca. Położenie finansowe przedsiębiorstw było mało korzystne, gdyż wpływ gotówki za dokonane dostawy jest bardzo nieregularny, a zamówienia eksportowe ze względów konkurencyjnych wykonywane są po cenach bardzo niskich.

W przemyśle maszynowym sezonowe zwiększenie zatrudnienia nastąpiło w fabrykach maszyn i narzędzi rolniczych. W celu uporządkowania warunków sprzedaży 6 największych fabryk w tym dziale utworzyło syndykat p. f. „Centralne Biuro Sprzedaży Maszyn i Narzędzi Rolniczych". Umowa ta zawarta została na pięć lat. Fabryki lokomotyw zmniejszyły produkcję. Również dział fabrykacji silników spalinowych i kotłów parowych utrzymał naogół poprzedni stan zatrudnienia. Fabryki narzędzi optycznych i mierniczych są zatrudnione w 50—60% stanu normalnego. Ruch w dziale obrabiarek do metali nieco się zwiększył prawie wyłącznie dzięki zamówieniom rosyjskim, zamówienia krajowe natomiast były nadal małe.

W przemyśle metalowym nastąpiło sezonowe zmniejszenie produkcji w fabrykach drutu i gwoździ. Po wygaśnięciu umowy syndykackiej w tej branży z końcem ub. r. ceny wyrobów wskutek ostrej konkurencji między poszczególnemi zakładami obniżyły się w b. r. bardzo znacznie, co wpłynęło na pogorszenie sytuacji finansowej fabryk. Nieznaczną poprawę wykazał natomiast stan zatrudnienia zakładów budowy mostów i konstrukcyj żelaznych, fabryk śrub i nitów i cynkowni blach.

W odlewniach produkcja zmniejszyła się, przyczem stosunkowo lepiej zatrudnione były odlewnie w okręgu radomskim. Zapotrzebowanie wewnętrznych urządzeń dla mieszkań, jak naczyń kuchennych, piecyków i wyrobów emaljowanych, było niewielkie, obostrzenia warunków kredytowych przez fabryki powodują bowiem wśród odbiorców wstrzemięźliwość w zakupach.

Przemysł drzewny. Stan zatrudnienia tartaków, jak zwykle co roku, w październiku zmniejszył się, większość posiadanego bowiem surowca została przerobiona w poprzednich miesiącach, a dowóz materjału świeżego rozpoczyna się na większą skalę zazwyczaj dopiero z nastaniem mrozów.

Wywóz drewna i materjałów w październiku zmniejszył się w porównaniu z wrześniem o 6,5 milj. zł. i wynosił zaledwie 12,5 milj. zł. Prócz dewaluacji funta angielskiego i ograniczeń wwozowych we Francji, o których wspominaliśmy w poprzednim miesiącu, na pogorszenie eksportu drzewnego z Polski wpłynęły ostatnio ograniczenia obrotu dewizowego w niektórych krajach środkowej Europy jak np. na Węgrzech. W związku z zaznaczającym się w Anglji po spadku funta ożywieniem w niektórych gałęziach produkcji, a także w budownictwie, przemysłowcy drzewni liczą na zwiększone zapotrzebowanie drzewa w tym kraju i wzrost eksportu materjałów drzewnych z Polski na rynek angielski w najbliższych miesiącach.

Na rynku wewnętrznym zmniejszyło się i tak już niewielkie zapotrzebowanie materjałów tartych ze strony przemysłu budowlanego ze względu na kończący się sezon w budownictwie. Zbyt kopalniaków natomiast nieco się poprawił w związku z ożywieniem w górnictwie węglowem. Dzięki zwiększonym zakupom opału na zimę podniosły się ceny suchego drewna opałowego, a zapasy tych gatunków drzewa są obecnie mniejsze niż przed rokiem. Ceny drzewa użytkowego w związku z małemi obrotami nadal zniżkowały, gdyż sytuacja finansowa zmusza przemysł i handel drzewny do wyzbywania się towaru niejednokrotnie po cenach bardzo niskich.

Cukrownictwo. W październiku wszystkie prawie cukrownie przystąpiły do przerobu buraków. W obecnej kampanji ilość czynnych w Polsce cukrowni wynosi 67 wobec 69 w r. ub. Zbiory buraków odbyły się w całym kraju w warunkach pomyślnych i dzięki dobremu stanowi dróg i sprzyjającym warunkom atmosferycznym dowóz buraków do cukrowni odbywał się bez przeszkód. Przypuszczalna produkcja cukru wyniesie w obecnej kampanji około 550 tys. ton wobec 696 tys. tonn w wartości cukru białego w kampanji poprzedniej. Podobnie jak w Polsce, również w pozostałych 14 krajach europejskich, należących do Międzynarodowego Związku, obszar plantacyj buraczanych został w r. b. znacznie ograniczony. To też spodziewane zmniejszenie produkcji cukrowej w obecnej kampanji wyniesie ca 2.012 tys. tonn t. j. około 32% wytwórczości z kampanji ostatniej, w której powyższe 15 państw europejskich wyprodukowało 6.223 tys. tonn cukru buraczanego (według danych ankiety Międzynarodowego Związku Statystycznego).

Ogólna wysyłka cukru z cukrowni w Polsce wyniosła w październiku 76,4 tys. tonn wobec 28,7 tys. tonn w miesiącu poprzednim. Sprzedaż cukru wewnątrz kraju osiągnęła 26,4 tys. tonn, czyli tylko nieco więcej niż we wrześniu r. ub.

(o 435 tonn), jednak o 5,3% mniej niż w październiku 1930 r.

Cukrownictwo polskie przystąpiło do nowej kampanji ze znacznemi zapasami cukru z kampanji poprzedniej, wynoszącemi w dniu 1 października r. b. 177 tys. tonn. Wobec niedostatecznej konsumcji krajowej cukrownie zmuszone są znaczną część swej produkcji eksportować. To też wywóz cukru zagranicę wzrósł z 2,7 tys. tonn we wrześniu do 49,9 tys. tonn w październiku r. b. Ceny cukru na rynkach międzynarodowych kształtowały się niejednolicie. W Stanach Zjednoczonych pod wpływem pewnej poprawy cen niektórych surowców (bawełny, pszenicy i in.) zwyżkowały również ceny cukru. W Londynie zaś po pewnej zwyżce w początkach października notowania cukru w następnych tygodniach, wskutek znacznego zaofiarowania, obniżyły się ponownie. Wzrastająca konkurencja cukru rosyjskiego wywierać zaczyna coraz silniejszy wpływ na kształtowanie się cen cukru w Europie.

Przemysł chemiczny. W dziale *nawozów sztucznych* sezon sprzedaży skończył się już we wrześniu. Ponieważ październik i listopad są okresem międzysezonowym. fabryki spodziewają się napływu zamówień na sezon wiosenny dopiero w grudniu. Sprzedaż nawozów w ostatnim miesiącu była niewielka i prawie cała produkcja fabryk została zmagazynowana.

Obroty *produktami węglopochodnemi* zmniejszyły się w październiku. W związku z kończącym się sezonem budowlanym przedewszystkiem zmniejszyła się sprzedaż smół i paku dla przemysłu tektur smołowcowych. Zbyt smół drogowych ustał w drugiej połowie miesiąca prawie zupełnie. Zapotrzebowanie innych produktów utrzymało się naogół na dotychczasowym poziomie. W zakresie wyrobów dalej uszlachetnionych dość dobrym popytem cieszyły się nadal benzole.

Położenie przemysłu *tłuszczowego* pogorszyło się w październiku. W stosunku do roku ubiegłego spadek produkcji wynosi około 30%. Fabryki tłuszczowe posiadają duże zapasy. W dziedzinie tłuszczów i olejów jadalnych na spadek wytwórczości wpłynęły niskie ceny masła. W dziale wyrobu mydła dążą do ograniczenia tranzakcyj kredytowych z uwagi na złą wypłacalność odbiorców. W przemyśle *kostno-klejowym*, pomimo ograniczenia produkcji, na składach nagromadziły się znaczne zapasy towaru. Sprzedaż kleju na rynku wewnętrznym w miesiącu sprawozdawczym pozostała na poziomie z września, eksport zaś skurczył się z powodu wprowadzenia ograniczeń na rynkach zagranicznych. Produkcja nawozów kostnych, pozostając w ścisłej zależności od produkcji klejów, wykazuje spadek. Ulokowanie nawozów kostnych nie nastręczało zbytnich trudności: większe ilości zostały wyeksportowane po canach niekorzystnych. W przemyśle *sodowym* zbyt sody amonjakalnej był naogół zadawalający, natomiast dał się zaobserwować spadek sprzedaży sody kaustycznej w związku z importem sowieckim tak w kraju jak i na rynkach zagranicznych.

Sprzedaż sztucznego jedwabiu na rynku wewnętrznym wykazuje stałą tendencję zniżkową, eksport zaś napotyka trudności na skutek wstrząsów walutowych i ograniczeń dewizowych w licznych krajach, a także wskutek wzrasającej stałe konkurencji. Ilościowo wywóz tego artykułu nie doznał ograniczenia, jednak wartość eksportu obniżyła się.

W przemyśle *destylacji drzewa* trwające od dłuższego czasu rokowania doprowadziły do utworzenia syndykatu w zakresie terpentyny surowej, obejmującej około 90% producentów. Jednocześnie powstał syndykat rafineryj terpentyny. W związku z zawarciem porozumienia zanotować można nieznaczną poprawę cen dzięki uporządkowaniu zbytu, natomiast produkcja i sprzedaż pozostały w październiku bez zmiany. W dziedzinie węgla drzewnego i smoły drzewnej panował zastój. W związku z zakończeniem sezonu sprzedaż farb i lakierów w październiku zmniejszyła się. Podobnie w dziedzinie artykułów *farmaceutycznych* zaznaczył się dalszy spadek obrotów. Sprzedaż *barwników* we wrześniu w porównaniu z sierpniem b. r. uległa zwyżce o około 15%. W dziale półproduktów organicznych wrzesień zaznaczył się dość poważnem zwiększeniem wytwórczości.

Pzemysł mineralny. Wobec zakończenia sezonu większość *cegielni* zawiesiła lub ograniczyła silnie produkcję w październiku. Sezon tegoroczny był naogół dla cegielni mało korzystny wobec konieczności silnego ograniczenia wytwórczości. Ceny cegły zniżkowały, zwłaszcza pod wpływem silnej konkurencji poszczególnych zakładów. Ograniczenie produkcji miało jednak pewne dodatnie strony, a mianowicie znaczne zmniejszenie się zapasów, co pozwoli w roku przyszłym na utrzymanie cen na wyższym poziomie. W dziale sączków i dachówki sytuacja jest również niekorzystna, zwłaszcza, że wobec małego zapotrzebowania ograniczenie wytwórczości nie przyczyniło się do zlikwidowania nagromadzonych zapasów.

W przemyśle *cementowym* rok bieżący zaznaczył się również silnym spadkiem produkcji. Sprzedaż na rynku wewnętrznym wyniosła od stycznia do października b. r. około 500 tys. tonn, co stanowi w porównaniu z tymże okresem r. ub. spadek o przeszło 25%. Eksport zmniejszył się również wyrażając się w okresie pierwszych 10 miesięcy b. r. cyfrą 32.468 tonn.

HANDEL I ŻEGLUGA

Wskutek niskiego stanu obrotów i niekorzystnej wypłacalności odbiorców trudności handlu nie zelżały. W październiku zaznaczyło się

zmniejszenie sprzedaży w handlu żelazem, co wpłynęło na spadek zamówień wyrobów żelaznych przez handel hurtowy w hutach. Trudności płatnicze w tej gałęzi handlu wzmogły się. W dziale maszyn rolniczych zawarto tylko nieliczne tranzakcje, mimo, że październik jest ostatnim miesiącem jesiennego sezonu.

Obroty w handlu włókienniczym zmalały, gdyż wobec utrzymującej się w październiku ciepłej pogody wstrzymywano się od zakupów na zimę. W związku ze zniżkową tendencją cen kupcy nie nabywają więcej zapasów w obawie strat. Ograniczenie zakupów zaznaczyło się również w handlu wyrobami konfekcyjnemi. Również w innych działach handlowych nie nastąpiła poprawa i obroty nie odbiegały naogół od niskiego stanu z poprzednich miesięcy.

Wskaźnik cen hurtowych wykazał w październiku w porównaniu z wrześniem dalszy choć nieznaczny spadek z 66,9 do 66,6 czyli o 0,5%. Wskaźnik artykułów przemysłowych utrzymał się na poziomie z września (76,0), artykuły rolne obniżyły się o 1% (z 56,2 do 55,6). W stosunkowo większym stopniu gdyż o 2,2% spadł wskaźnik cen detalicznych w Warszawie (z 84,4 do 82,5), również wskutek zniżki artykułów rolnych o 4,8% i żywności o 4,3%; wskaźnik artykułów przemysłowych pozostał bez zmiany.

Wywóz towarów z Polski znalazł się pod wpływem następstw ostatnich wstrząsów walutowych w Europie w trudniejszych warunkach. Wpłynęło na to wzmocnienie zdolności konkurencyjnej krajów, które odstąpiły od waluty złotej, ograniczenia wwozowe na niektóre artykuły w krajach Europy zachodniej, jak również i ograniczenia dewizowe w państwach Europy środkowej. Wartość wywozu z Polski w październiku obniżyła się wskutek tego w porównaniu z wrześniem o 13,3 milj. do 158,2 milj. zł. Spadek eksportu nastąpił przedewszystkiem w grupie materjałów drzewnych, metali i wyrobów z nich, cynku, wyrobów przemysłu włókienniczego, a z artykułów spożywczych, bekonów, masła, jaj, żyta i pszenicy. Zwyżkę wykazał natomiast wywóz paliw, jęczmienia i strączkowych. Wartość przywozu do Polski w porównaniu z wrześniem powiększyła się o 6,1 milj. zł. do 119,4 milj. zł., wzrósł bowiem przywóz futer, skór wyprawionych, żelastwa, rud żelaznych, przyrządów i materjałów elektrycznych. Import zaś nawozów sztucznych oraz maszyn i aparatów był mniejszy. Bilans obrotów handlowych z zagranicą wykazuje nadal znaczną nadwyżkę wywozu nad przywozem na rzecz Polski, wynoszącą w październiku 38.8 milj. zł. Ogólna zaś suma salda czynnego za pierwsze 10 miesięcy b. r. wynosi przeszło 330 milj. zł. wobec 131 milj. zł. w analogicznym okresie r. ub.

Obroty towarowe portu gdyńskiego osiągnęły w październiku rekordową sumę 547 tys. tonn, czyli o 59 tys. tonn więcej niż we wrześniu. W porównaniu z miesiącem poprzednim zwiększył się wywóz o 63,8 tys. do 493,3 tys. tonn, gdy przywóz spadł o 4.8 tys. do 53.7 tys. tonn. Ruch statków wykazał wzrost tak co do ilości okrętów jak i ich tonażu, przyczem średni tonaż statków, odwiedzających port gdyński, stale się zwiększa.

STAN ZATRUDNIENIA I PŁACE

Spadek liczby bezrobotnych, trwający od marca b. r., uległ w miesiącu sprawozdawczym sezonowemu zahamowaniu. Stan zarejestrowanych bezrobotnych zmniejszył się nieznacznie w ciągu pierwszych trzech tygodni października, w ostatnim tygodniu natomiast zwiększył się o 2.051 osób, wykazując na koniec października wzrost o 1.977 w porównaniu z początkiem miesiąca. W związku z zanikiem prac budowlanych najsilniejszy wzrost bezrobocia wykazuje grupa pracowników budowlanych. Ograniczenie pracy w przemyśle włókienniczym przyczyniło się do zwiększenia o 4,5 tys. liczby włókienników pozostających bez pracy. Pozatem znaczniejszy wzrost bezrobotnych nastąpił w dziale metalowców, pracowników umysłowych, górników i hutników metalowych. Spadek liczby bezrobotnych zaznaczył się w grupie robotników niewykwalifikowanych i w pozostałych zawodach.

Stan bezrobocia według danych Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej w poszczególnych działach przedstawia poniższe zestawienie:

	1.XI.1931	3.X.1931	1.XI.1930
Górnicy	13.409	13.295	8.909
Hutnicy metal.	2.534	2.449	2.257
Szklarze.	2.094	2.648	1,782
Metalowcy	23.602	22.222	16.614
Włókiennicy	24 700	20.192	17.542
Pracownicy budowlani .	20.463	16.403	12.516
Pracownicy umysłowi .	36.038	34.230	19.100
Inne zawody	19.578	20.991	13.295
Niewykwalifikowani . .	110.937	118.948	75.334
Razem . . .	253.355	251.378	167.349

Ruch zniżkowy płac trwał dalej w okresie sprawozdawczym. Obniżki zarobków były jednak rzadsze i obejmowały mniejsze ilości pracowników niż w miesiącach poprzednich. W przemyśle i handlu w województwie poznańskiem zatwierdzono uprzednio dokonaną obniżkę cennika płac od 9 do 13%. Na Górnym Śląsku w leśnym przemyśle przetwórczym obniżono płacę o 6 — 10%, a w przemyśle malarskim w tym okręgu o 6%. W Łodzi nastąpiła obniżka płac części pracowników w przemyśle pończoszniczym. W szeregu przemysłów toczą się pozatem rokowania o redukcję zarobków. W niektórych działach, gdzie płace oparte były na wskaźniku drożyźnianym, wystąpiła tendencja do zmiany na płace stałe.

STATYSTYKA

Pieniądz i kredyt

STAN W DNIU	BANK POLSKI						Całkowity obieg pieniężny	Państw. instyt. kredyt.			Banki prywatne [3])	
	Stopa dyskontowa	Kruszec i waluty netto	Portfel wekslowy	Pożyczki lombardowe	Natychm. płatne zobowiązania	Obieg biletów bank.		Kredyty gotówkowe[2])	Kredyty emisyjne	Wkłady i lokaty	Kredyty krótkotermin.	Wkłady
		W miljonach złotych										
31.XII. 1927 . . .	8	1.202[1])	456	41	660	1.003	1.312	893	432	899	1.254	800
31.XII. 1928 . . .	8	1.149	640	91	524	1.295	1.516	1.135	738	1.132	1.[illegible]43	999
31.XII. 1929 . . .	8½	1.119	704	77	468	1.340	1.600	1.340	924	1.144	1.885	1.090
31.X. 1930 . . .	7½	874	711	76	206	1.408	1.647	1.699	1.024	1.402	1.392	981
31.XII. „ . . .	7 1/2	851	672	86	210	1.328	1.569	1.649	1.057	1.422	1.911	1.184
31.VIII. 1931 . . .	7 1/2	713	644	98	226	1.245	1.485	1.741	1.110	1.473	1.462	850
30.IX. „ . . .	7½	684	634	103	198	1.225	1.467	1.759	1.118	1.473	1.356[4])	811[4])
31.X. „ . . .	7½	672	652	113	165	1.254	1.498	1.755[4])	1.123[4])	1.487[4])	.	.

[1]) Od 20.X.1927 r. przeliczono zapasy kruszcu i walut zgodnie z rozporz. z d. 13.X.27 r. o stabilizacji złotego pg. wartości 5.924.44 zł. za 1 kg czystego złota.

[2]) Łącznie z funduszami administrowanemi.

[3]) Według bilansów łącznych, zestawianych przez Komisarjat Bankowy Min. Skarbu; dane obejmują 59 banków i 5 większych domów bankowych.

[4]) Dane prowizoryczne.

Kursy dewiz i walut na giełdzie warszawskiej

	Notowano za	Kurs najniższy		Kurs najwyższy		Kurs ostatni	
		Paźdz. 1931	Wrzesień 1931	Paźdz. 1931	Wrzesień 1931	Paźdz. 1931	Wrzesień 1931
Belgja	100 belg	124.45	124.10	125.60	124.50	124.45	124.30
Holandja	100 guld.	359.50	358.—	362.75	360.35	360.50	359.—
Londyn	1 £	33.90	34.25	35.65	43 40	34.25	34.50
Nowy York	1 $	8.912	8.923	8.925	8.929	8.912	8.925
$ oficjalny	1 $	8.82	8.90½	8 91	8.92½	8.86½	8 91
$ prywatny	1 $	8.86	8.915	8.918	8 94	8.867	8.915
Paryż	100 fr.	35.05	34.99½	35 20	35.22	35 05	35.15
Praga	100 kor.	26.38	26.43½	26 44	26.45	26.39	26.44
Szwajcarja	100 fr.	173.65	173.55	175.30	175.—	173.65	175.—
Wiedeń	100 szyl.	—	125.40	—	125 53	—	125.40
Włochy	100 lir	46.15	46.30	46.60	46.73	46 20	46.30

Kursy ważniejszych papierów procentowych na giełdzie warszawskiej

RODZAJ PAPIERU		Wartość nominalna	Kurs najniższy			Kurs najwyższy			Kurs ostatni		
			Paźdz. 1931	Wrzesień 1931	Paźdz. 1930	Paźdz. 1931	Wrzesień 1931	Paźdz. 1930	Paźdz. 1931	Wrzesień 1931	Paźdz. 1930
6% poż. dol. z 1919/1920 r.	w % nominału	100 $	53.—	62.—	76 —	62 —	72.—	79.—	59.—	62.—	76.—
10% „ kolejowa	w % nominału	100 fr. zł.	99.50	99.—	103.75	105.—	107.—	104.50	105.—	100.—	103.75
5% „ konwersyjna. . .	w % nominału	100 zł.	41.25	43.25	48.—	43.—	45.—	55.65	41.25	43.25	49.—
5% „ kolej. z 1925 r. .	w % nominału	100 zł.	32.—	—	48.25	33.50	—	48.50	32.—	—	48.25
7% „ stabil. z 1927 r. .	w % nominału	100 $	51.—	50.—	82.—	58.50	71.50	89.—	57.25	51.50	82.—
8% l. zast. B. G. K. . . .	w % nominału	100 zł. zł.	94.—	94.—	94.—	94.—	94 —	94.—	94.—	94.—	94.—
7% „ „ B. G. K. . . .	w % nominału	100 zł	83.25	83.25	83 25	83.25	83.25	83.25	83.25	83.25	83.25
8% „ „ P. B. R. . . .	w % nominału	100 zł. zł.	94.—	94.—	94 —	94.—	94.—	94.—	94.—	94.—	94 —
7% „ „ P. B. R. . . .	w % nominału	100 zł.	83.25	83.25	83.25	83.25	83.25	83.25	83.25	83.25	83.25
8% oblig. B. G K.	w % nominału	100 zł. zł.	94.—	94.—	94. —	94.—	94.—	94.—	94.—	94.—	94.—
7% „ B. G. K.	w % nominału	100 zł.	83.25	83.25	83.25	83.25	83.25	83.25	83.25	83.25	83.25
8% l. dol. Pozn. Z. Kr.[1]) .		100 $	76.—	83.—	92.50	83.—	89.—	95.75	76.—	83.—	93.75
4½% l. zast. T. Kr. Ziem.	w złotych	100 zł.	40.—	45.25	50. —	45.—	50.—	54.25	42.25	45 25	53.—
5% „ „ „ „ m. W.	w złotych	100 zł.	46 50	49.—	55.—	52.75	53.—	56.95	50.75	49.—	59.95
8% „ „ „ „ „ „	w złotych	100 zł.	57.—	60.50	70.55	68.25	69.75	74 75	65.40	60.50	72.—
8% „ „ „ „ Łodzi	w złotych	100 zł.	56.50	58.25	63.50	62.50	64.75	68.50	60.—	58.25	67 25
5% poż. premj. dolar. . .	w złotych	5 $	—	—	53.—	—	—	58.—	—	—	57.—
4% „ „ inwest. . .	w złotych	100 zł.	74.—	80.—	99.—	82.25	86. -	108 —	81.75	80.50	101.75
6% l. zboż. Pozn. Z. Kr.[1]) .	w złotych	1 q żyta	12.—	13.90	17.50	14.50	15.87	20 25	13.25	13.90	18.50
3% Poż. Bud.		50 zł.	29.—	30.—	50.—	32.50	33.—	50.—	31.50	30.—	50.—

[1]) Notowania urzędowe giełdy poznańskiej.

Kursy ważniejszych akcyj na giełdzie warszawskiej

RODZAJ AKCJI	Wartość nominalna w złotych	Ostatnia dywid. w %	Kurs najniższy			Kurs najwyższy			Kurs ostatni		
			Paźd. 1931	Wrzesień 1931	Paźd. 1930	Paźa. 1931	Wrzesień 1931	Paźd. 1931	Paźd. 1931	Wrzesień 1931	Paźd. 1930
Bank Polski	100	15	110.—	112.—	152.—	112.50	116.50	164.50	110.—	112.50	159.50
Bank Handl. w Warszawie	100	8	—	—	105.—	—	—	105.—	—	—	105.—
Bank Dyskontowy	100	10	—	—	113.—	—	—	114.—	—	—	113.—
Bank Zachodni	100	8	—	41.—	70.—	—	41.—	70.—	—	41.—	70.—
Warsz. Tow. Fabr. Cukru	100	0	—	—	30 75	—	—	35.50	—	—	35.50
Firley	50	6	—	—	23.—	—	—	23.—	—	—	23.—
Warsz. Tow. Kop. Węgla	100	4	17.—	18.—	35.50	18.50	19.25	40.50	18.50	19.25	38.75
Lilpop, Rau i Loewenstein	25	10	11.25	12.50	22.25	14.50	14.50	25.—	13 25	12.50	22.50
Modrz. Zakł. Górnicze	50	0	4.—	4.—	7.50	4.—	4.—	9.—	4.—	4.—	8.—
Ostrowieckie Zakłady	50	10	—	40.—	50.—	—	42.50	54.50	—	42.50	46.—
Norblin	100	5	—	—	35.—	—	—	45.—	—	—	35.50
Rudzki	50	8	—	—	10.50	—	—	12.75	—	—	12.75
Starachowice	50	0	5.37	7.—	11.—	7.—	7.—	12.50	6.25	7.—	12.—
Warsz. S.A. Bud. Parow. III em.	100	11	12.50	10.50	17.50	12.50	10.50	18.50	12.50	10.50	17.50
Siła i Światło	50	10	35.—	—	66.—	35.—	—	70.—	35.50	—	66.—
Elektr. Dąbrowska I—III em.	50	0	—	—	30.—	—	—	30.—	—	—	30.—
L. Spiess i Syn I—II em	100	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Nobel I—II em.	50	0	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Haberbusch i Schiele I—II em.	100	11	53.—	65.—	105.50	56.50	67.50	115.—	53.—	67.50	107.50
Ł. J. Borkowski	25	0	—	—	3.—	—	—	3.—	—	—	3.—

Kursy polskich pożyczek państwowych na giełdach zagranicznych

Nowy York

6% POŻYCZKA DOLAROWA				MIESIĄC	8% POŻYCZKA DILLONOWSKA			
Kurs najniższy	Kurs najwyższy	Kurs ostatni	Obroty w tys. dol.		Kurs najniższy	Kurs najwyższy	Kurs ostatni	Obroty w tys. dol.
54	71	67	162	Październik . . 1930	70	89	$88\frac{5}{8}$	602
63½	70	64	.	Sierpień . . . 1931	69	74	74	.
36	63	$42\frac{1}{4}$	185	Wrzesień . . . „	30½	$73\frac{7}{8}$	49	662
50	$60\frac{1}{2}$	57	160	Październik . . „	53	$64\frac{3}{4}$	60	380

7% Pożyczka Stabilizacyjna

NOWY YORK				MIESIĄC	LONDYN			
Kurs najniższy	Kurs najwyższy	Kurs ostatni	Obroty w tys. dol.		Kurs najniższy	Kurs najwyższy	Kurs ostatni	Obroty w tys. dol.
69½	83½	80	1.459	Październik . . 1930	76,50	86,05	82,50	—
62	$69\frac{7}{8}$	64	.	Sierpień . . . 1931	66,93	73,65	66,93	—
30½	64	$43\frac{1}{8}$	1.256	Wrzesień . . . „	47,10	76,80	64,80	—
$49\frac{7}{8}$	$56\frac{1}{2}$	55	854	Październik . . „	50,70	62,00	60,00	—

Rzeczywiste dochody i wydatki państwowe (w milj. zł.)

OKRES	DOCHODY: Daniny publ. prócz ceł	Cła	Monopole	Przedsiębiorstwa	Inne dochody	Razem	Wydatki	Nadwyżka dochodów
1929/1930	1.340,8	395,3	886,1	111,2	297,3	3.030,7	2.970,7	60,0
1930/1931	1.205,6	257,5	804,7	117,7	362,3	2.747,8	2.801,6	— 53,8
Sierpień 1930	86,2	19,3	71,0	12,3	26,4	215,2	214,5	0,7
Wrzesień „	88,6	19,6	77,4	5,8	31,3	222,7	222,1	0,6
Paździer. „	107,3	24,4	68,1	6,1	28,5	234,4	233,7	0,7
Sierpień 1931	72,8	11,4	59,1	13,1	12,7	169,1	182,5	— 13,4
Wrzesień „	72,2	10,3	60,1	14,1	16,9	173,6	182,1	— 8,5
Paździer.[1]) „	94,8	12,7	66,9	17,1	19,6	211,1	215,3	— 4,2
Kwiecień — Paździer 1930	691,3	159,1	482,9	62,0	202,2	1.597,5	1.592,0	5,5
„ — „ 1931	602,2	98,3	398,1	95,4	157,1	1.351,1	1.479,4	— 128,3

Wytwórczość górnicza (w tys. tonn)

PRZECIĘTNIE MIESIĘCZNIE WZGL. W MIESIĄCU	WĘGIEL KAMIENNY: Wydobycie: G.Śląsk	Dąbrowa	Kraków	Polska ogółem	Na dzień roboczy	Zbyt: W kraju	Eksport	Zapasy na zwałach	KOKS	WYTWORY NAFTOWE: Wydobycie ropy	Przeróbka ropy	Wytwórcz. produktów	Zbyt: W kraju	Eksport
1928	2.537	635	211	3.383	135	1.970	1.108	597	138	62	60	55	31	22
1929	2.870	746	237	3.853	154	2.260	1.199	1.108	155	56	55	50	34	21
1930	2.362	577	183	3.124	114	1.732	1.068	1.776	132	55	52	48	34	16
Wrzesień 1930	2.559	656	202	3.417	131	1.999	1.202	2.011	126	57	58	54	41	18
Paździer. „	2.731	706	225	3.662	136	2.214	1.386	1.807	131	59	55	49	43	13
Sierpień 1931	2.495	606	192	3.293	132	1.695	1.299	2.190	114	54	52	48	33	21
Wrzesień „	2.598	659	225	3.482	134	1.720	1.379	2.293	125	52	54	49	37	17
Paździer.[1]) „	2.750	750	260	3.760	139	1.997	1.335	2.410	.	.	.	.	.	.

Wytwórczość hutnicza (w tys. tonn) — Rynek pracy (w tys.)[2])

PRZECIĘTNIE MIESIĘCZNIE WZGL. W MIESIĄCU	HUTNICTWO ŻELAZA I STALI: Wydobycie rudy kraj.	Import rudy	Wytwórczość hut: Surówki	Stali	Wytw. walcowni	Zbyt: W kraju	Eksport	HUTNICTWO CYNKU I OŁOWIU: Wydobycie rudy kraj.	Import rudy	Wytw. hut: Cynku	Ołowiu	Eksport cynku	ILOŚĆ ZATRUDNIONYCH: Górnictwo	Hutnictwo	Przemysł	Roboty publiczne	Zarejestrowani bezrobotni
1928	58	46	57	120	87	59	13	92	17	13	3,0	11	147	67	649	17	126
1929	55	61	59	115	80	42	19	94	18	14	3,0	12	164	60	557	16	185
1930	40	31	40	103	76	31	35	88	20	15	3,2	12	151	56	527	32	228
Wrzesień 1930	35	17	38	111	78	44	33	88	20	14	3,2	17	147	54	542	47	167
Paździer. „	40	32	39	114	80	26	33	95	21	15	3,2	12	148	53	567	41	167
Sierpień 1931	23	31	30	100	72	17	44	31	15	9	3,4	10	131	46	452	42	252
Wrzesień „	20	32	30	93	71	44	38	33	13	9	2,7	9	132	46	451	40	251
Paździer.[1]) „	.	47	24	66	53	15	24	.	12	9	2,0	—	.	.	.	.	253

Handel zagraniczny Polski. — Przewóz towarów na kolejach polskich[3])

PRZECIĘTNIE MIESIĘCZNIE WZGL. W MIESIĄCU	PRZYWÓZ: w tys. tonn	w milj. zł.	WYWÓZ: w tys. tonn	w milj. zł.	SALDO: w tys. tonn	w milj. zł.	Naładowano na P. K. P.[4])	Przyjęto od kolei zagr.	Tranzyt	Ogółem
1928	430	280,1	1.702	209,0	+ 1.272	— 71,1	15.639	643	1.131	17.413
1929	424	259,4	1.753	234,4	+ 1.329	— 25,0	16.211	604	1.175	17.990
1930	298	187,2	1.577	202,8	+ 1.289	+ 15,6	13.378	441	1.105	14.924
Wrzesień 1930	293	190,4	1.749	211,8	+ 1.456	+ 21,4	15.354	449	1.436	17.239
Paździer. „	331	202,2	1.753	207,9	+ 1.422	+ 5,7	17.303	418	974	18.695
Sierpień 1931	260	109,1	1.585	150,1	+ 1.325	+ 41,1	13.052	326	1.073	14.451
Wrzesień „	268	113,3	1.757	171,5	+ 1.489	+ 58,2	13,515	360	1.138	15.013
Paździer.[1]) „	259	119,4	1.798	158,2	+ 1.539	+ 48,8	.	.	.	.

[1]) Dane tymczasowe. [2]) Na koniec roku względnie miesiąca. [3]) Przeciętnie dziennie w wagonach 15-tonnowych. [4]) Wraz z naładunkiem w obrębie w. m. Gdańska.

Wskaźniki cen hurtowych

KRAJ	Rodzaj wskaźnika	Podstawa obliczenia	1928	1929	1930	1931 Styczeń	1931 Wrzesień
	Artykuły rolne		97,2	85,7	68,5	56,5	56,2
Polska	„ przemysłowe	1927 = 100	104,2	103,3	94,1	86,0	77,1
	Ogólny		101,0	95,7	82,4	72,3	67,4
	Ogólny	styczeń 1914 = 100	119,7	113,4	97,6	85,7	88,0
Anglja	Board of Trade	1913 = 100	140,3	136,5	119,5	106,9	99,2
Francja		1913 = 100 [1])	620,6	611,4	535,5	483,7	427,9
Niemcy	Urzędowy	1913 = 100	140,0	137,2	124,6	115,2	108,6
Stany Zjednoczone	Bureau of Labour	1913 = 100	140,0	138,3	123,8	112,3	100,6 [2])
Polska	Koszty utrzym. w Warsz.	1927 = 100	103,2	105,5	99,6	92,9	88,1

[1]) W walucie przedwojennej.
[2]) Za sierpień.

Ceny hurtowe ważniejszych artykułów

Artykuł	Miejsce notowania	Gatunek i waga	29.IX.31	13.X.31	20.X.31	27.X.31
Pszenica	Warszawa	w zł. za 100 kg. . . .	23—23.50	23—23.50	24,50—25	25—25.50
„	Poznań	w zł. za 100 kg. . . .	19.50—20.50	19.—20.50	21.50—22	22.25—22.75
„	Berlin	w RM. za 1.000 kg. .	210—213	214—217	211—214	216—219
„	Chicago	za buszel	45 3/4—45 3/8	58 1/8—50 1/4	53—52 7/8	57 1/2
Żyto	Warszawa	w zł. za 100 kg. . . .	21.25—21.75	22—22.50	23.50—24	24—24.25
„	Poznań	w zł. za 100 kg. . . .	21.50—22	22.35—22 50	22.25—22.50	22.25—22.50
„	Berlin	w RM. za 1.000 kg. .	185—187	187—189	185—187	188—190
„	Chicago	w cts. za busz. . . .	36 7/8	38 5/8	40 3/8	42
Jęczmień	Warszawa	na kaszę w zł. za 100 kg.	23—24	24—25.50	25—26.50	25—26.50
„	Poznań	ozimy—n. w zł. za 100 kg.	19—20	20—21	21—22	21.25—22.25
„	Berlin	pastewny i przemiałowy w RM. za 1000 kg. . .	149—156	151—158	152—160	154—163
Owics	Warszawa	w zł. za 100 kg. . . .	22.50—24.50	24—25.50	24,50—25,50	25—26.50
„	Poznań	w zł. za 100 kg. . . .	19.50—20.50	20.25—21.25	21.25—22.25	22.75
„	Berlin	w RM. za 1.000 kg. . .	148	141—149	137—146	140—148
„	Chicago	w cts. za buszel. . .	20 3/8	22 1/4	23 3/8	24 3/8
Bydło rogate	Poznań	wół w zł. za 100 kg. .	100—108	94—104	90—96	78—90
„	„	krowa w zł. za 100 kg.	70—80	76—86	70—80	66—76
Nierogacizna	„	w zł za 100 kg. . . .	116—126	106—112	106—114	102—108
„	Praga	polsk. za 100 kg. k. c. .	7.50—9.40	6,00—8.40	6.25—8.00	5.85—8.25
„	Wiedeń	mięs wszyl. a. za 100 kg.	1.85—2 35	1,35—1,85	1,20—1,65	1,30—1,75
Jaja	Warszawa	w zł. za 1440 szt. . .	145	145	150	150
„	Berlin	w fen. za 1 szt. pol. norm	7 1/2—8	7 3/4—8	7 3/4—8 1/4	7 3/4—8 1/4
„	Londyn	w sh. i d. za 120 szt., nieb.	6.6—9.6	6.9—9.6	8.0—9.0	7.3—9.0
Masło	Warszawa	w zł za 1 kg., I gat. . .	3.80	4.00	4.00	4,00
„	Berlin	w RM. za 50 kg. I gat. .	118	113	120	123
„	Londyn	w sh. za ctw. pols. . .	88—100	94—98	96—104	100—104
Węg. kamien.	Dane Min.	G/Śląski} sh. za 1.000 kg.	—	11/6 [1])	—	—
„	Prz. i Han.	Dąbr. } fob. Gd.-Gdynia	—	10/0)	—	—
„	Newcastle	Nail. gaz. Durham sh. za lt.	14/6	14/6	14/6	14/6
„	Cardiff	„ admir. sh. za lt. . .	19/6—20/0	19/6—20/0	19/6—20/0	19/6—20/0
Żel.-surówka	Londyn	Clev. III sh. za lt. . .	58 1/2	58 1/2	58 1/2	58 1/2
„	G. U. Stat.	Pol. Nr. 1 zł za 1.000 kg.	—	.	.	.
Miedź	Londyn	£ za lt (1.016 kg.). . .	33 3/4—34	34 3/4—34 7/8	35 5/8—35 13/16	35 15/16—36
Cynk	„	„ „ „ . .	12 5/8	12 7/8—13 1/2	13	13
Ołów	„	„ „ „ . .	14 7/16	13 1/4—13 7/16	13 5/16	13 3/8
Cyna	„	„ „ „ . .	122 1/2—122 3/4	129—129 1/2	127 1/8—127 1/4	127 1/8—127 1/4
Kauczuk	„	d per lb	2 7/8	3 1/16	3 3/16	3 1/16
Bawełna	Brema	cts. per. lb.	7,15	6,80	7.31	.
„	Liverpool	d „ „	4,20	4,24	4.59	4.70
Wełna	Bradford	„ „ „	25 1/2	24 1/2	24 1/2	25
Juta	Londyn	£ za lt. (1.016 kg.) . .	19.7/6	19.10	18.17/6	19.5
Konopie	„	„ „ „ . .	20	18	.	.
Ropa naft.	Nowy York	$ per barrel	1.60 1.95	12 35	12.25	12.25
Nafta	„ „	cts. per gall.	12.25	1.60—1.65	1.60—1.95	1,60—1,95
Ropa naf. pol.	Borysław	$ za cysternę „Borysław"	180	—	—	—

[1]) Przeciętnie w październiku 1931 r.

Rada Nadzorcza

Prezes Rady:
Dr. ROMAN GÓRECKI

Zastępca Prezesa:
Dr. FELIKS MACISZEWSKI

Członkowie:
Dr. LEON BARAŃSKI
Inż. JERZY DRECKI
Inż. KAZIMIERZ GÓRSKI
WŁADYSŁAW KORSAK
JÓZEF KOŻUCHOWSKI
Inż. ANTONI OLSZEWSKI
Dr. ADAM ROSE

Komisarz Rządowy:
WITOLD BRONIEWSKI

Zastępcy Kom. Rząd.:
STEFAN RYBAŁTOWSKI
WITOLD PAWŁOWICZ

Zarząd Banku

Prezes Banku:
Dr. ROMAN GÓRECKI

Naczelny Dyrektor:
VACAT

Zastępcy Nacz. Dyr.:
WACŁAW KONDERSKI
Dr. FELIKS MERUNOWICZ

Dyrektorzy:
Dr. LEON BARYSZ
Dr. TADEUSZ GARBUSIŃSKI
Dr. ADAM PAWLIKOWSKI
Dr. MIECZYSŁAW SZENK

Oddziały:

Biała (Bielsko), Białystok, Bydgoszcz, Drohobycz, Gdynia, Katowice, Kołomyja, Kraków, Lublin, Lwów, Łódź, Łuck, Poznań, Radom, Równe, Stanisławów, Tarnów, Wilno, Włocławek

Bank Gospodarstwa Krajowego
Warszawa

Bilans surowy z dnia 30 września 1931 r.

STAN CZYNNY

Dział Handlowy.

1.	Kasa i sumy do dyspozycji			Zł.	37.122.150,02
2.	Papiery procentowe, akcje i udziały			„	74,567.604,80
3.	„ „ własnej emisji			„	45.136 602,51
4.	Weksle zdyskontowane			„	175.204.541,06
5.	Pożyczki krótkoterminowe			„	166.595.514,27
6.	Banki			„	19.136.739,20
7.	Pożyczki gotówkowe długoterminowe			„	34.823.653,72
8.	„ „ komunalne			„	53.949.135,66
9.	„ budowlane z fund. wł.			„	19.886 583,60
10.	„ zwaloryz. b. Instyt. sfuzj.			„	4 954.757,01
11.	Inne aktywa			„	51.527.571,16
				Zł.	682.904.853,01

Dział emisyjny.

12.	Pożyczki emisyjne	Zł.	779.083.956,63		
13.	Inne aktywa dz. emisyjnego	„	30.091.724 08		
14.	Saldo w dziale handlowym	„	22.551.884,48	Zł.	831.727.565,19

Dział operacyj ze Skarbem Państwa.

15.	Pożyczki budowlane	Zł.	297.076.245,68		
16.	Kredyty sanacyjne dla banków	„	42.483.636,36		
17.	Kredyty dla Kooprolnej i in	„	47 628.314,87		
18.	Różne kredyty	„	239.396.611,37		
19.	Saldo w dziale handlowym	„	18.257.813,37	Zł.	644.842.621,65
				Zł.	2.159.475.039,85
20.	Inkaso			„	10.368.429,45
21.	Gwarancje i akceptacje			„	28.306.029,42
				Zł.	2.198.149.498,72

STAN BIERNY

Dział Handlowy.

1.	Kapitał zakładowy			Zł.	150.000.000,—
2.	Rezerwy			„	46 757.995,52
3.	Wkłady a vista			„	119.285 858,52
4.	„ terminowe			„	104.762 650,54
5.	Redyskonto weksli			„	102.887.831,47
6.	Banki			„	58.319.489,30
7.	Inne pasywa			„	60 081.329,81
8.	Saldo działu emisyjnego			„	22.551.884,48
9.	„ „ operacyj ze Skarbem Państwa			„	18 257 813,37
					682.904.853,01

Dział emisyjny.

10.	Specj. rezerwa dla pap. wart. wł. em.	Zł.	17.485.080,26		
11.	Emisje	„	779.083.956,63		
12.	Inne pasywa działu emisyjn.	„	35.158.528,30	Zł.	831.727.565,19

Dział operacyj ze Skarbem Państwa.

13.	Lokaty Skarbu Państwa:				
	a) fundusze budowlane	Zł.	327.601 146,85		
	b) „ sanac. dla banków	„	44.899.877,36		
	c) „ ex re Kooprolnej	„	36.327.102,33		
	d) różne lokaty	„	236.014 495,11	Zł.	644.842.621,65
				Zł.	2.159.475.039,85
14.	Różni za inkaso			„	10 368.429,45
15.	Zobow. z tyt. gwarancyj i akceptacyj			„	28.306.029.42
				Zł.	2.198.149.498,72

Drukarnia Współczesna, Warszawa, Szpitalna 10.